

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

<p>Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj-uwieč.</p>	<p>HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.</p>	<p>„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ūdwaja daražej. Ceny abwiestak pawodle ūmowy.</p>
---	--	---

ALLELUIA!..

Usim našym padpiščykam, čytačom i pryčilnikam
žadajem wiasiołych ŚWIAT WIALIKADNIA!

ХРИСТОС УСКРОС!..

Трагедыя беларускае Царквы.

Беларуская прэса няраз зьявлялася ўвагу на несправядлівыя адносіны нашае праваслаўнае гіерархіі да беларускага народу і ягоных нацыянальных імкненняў. Справа гэта зьяўляецца для нас вельмі важнаю і таму трэба прыгледзіцца да яе бліжэй.

Гістарычна мы ўжо ведаем, што даўная незалежная беларуска-украінская Царква была паняволена Царквой расейскай, якая ў свой чарод, будучы паняволена царскім урадам, была на нашых землях у пэўным сэнсе установай палітычнай, мэтай якой было русыфікаваць беларускае жыццё.

Становішча расейскае Царквы ў адносінах да дзяржавы было так-жа ў вялікай меры палітычнае. Напр. на т тайна сьв. споведзі магла і мусіла быць адкрыта прад дзяржаўнай уладай праз сьвяшчэнніка, калі грахом былі злыя намеры проціў цара або ягонага дому. За ўсё гэта Царква карысталася з надзвычайнае дзяржаўнае апекі, якая больш прыносіла шкоды самой царкве, як карысьці. Наследкі гэтага мы бачым у часе апошняе расейскае рэвалюцыі, дзе Царква ня толькі ня стала стаўбом грамадзкага ладу, а наадварот — сама развалілася на некалькі незалежных ад сябе Царкваў.

З развалам Расеі і адыходам часціны беларускіх зямель да польскай дзяржавы паўстала тут Царква незалежная ад Царквы расейскае і наступіла канешнасьць павароту да гістарычнае Царквы беларускага і ўкраінскага народаў. Думка гэта сама па сабе дужа добрая, але злыя людзі патрапілі з яе зрабіць Голгофу для беларускага праваслаўнага народу. Царкоўная палітыка ў Польшчы мітрапаліта Дзяніса — гэта зьдзек над беларускім праваслаўным народам.

Пачатак зьдэку адносіцца да часоў, калі наша вышэйшая гіерархія паставіла, каб наша Царква ня сходзіла з даўняшае расейскае дарогі. Гэта пастанова была страшнаю для Царквы, вернікаў, ды і самой праваслаўнай веры. Паляком гэтка царкоўная палітыка дужа карысна. З аднаго боку палітыка гэта дае ім магчымасьць праз Царкву аслабляць беларускі народны рух, а з другога — гэтка царкоўная палітыка аслабляе самую Царкву, не даючы ёй магчымасьці апярціся на бе-

ларускія праваслаўныя гущы. Апрача-ж гэтага такая палітыка дае магчымасьць польскім уладам ставіць закіды, што Царква русыфікуе беларусаў і ўкраінцаў і гэтым чынам улада гэта можа трымаць архіерэяў — як кажуць — у руках.

Каб некаму не здавалася, што ня маем мы падстаў гэтак цьвердзіць паставім сабе пытаньні:

1) Чаму дагэтуль не праведзена беларусізацыя нашае Царквы, чаму мы ня маем казаньняў у цэрквах па беларуску? Таму, што гэтага ня хочучь ні мітрапаліт ні архірэі. Пастановы аб увядзеньні беларускае мовы ў царкву — гэта дым у вочы беларускага грамадзянства.

2) Чаму няма дагэтуль беларускіх школьных кніжак для навукі рэлігіі? Бо мітрапаліт і архірэі, выціснуўшы з беларускіх прыходаў і духавенства больш як паўтара мільёны злотых, ужывалі гэтых грошаў на выдаваньне расейскіх друкаў, на падмогі расейскім арганізацыям, а на т (як кажуць сярод духавенства) на куплю асабістай маемасьці для мітрапаліта і епіскапаў.

3) Чаму ня маем беларускае праваслаўнае часопісі, якую нам так-жа абяцалі? Таму, што тады яе абяцалі, калі патрэбна была беларуская помач у пажкім палажэньні мітраполіі, а цяпер ужо «старгаваліся».

4) Чаму ў школах рэлігія выкладаецца парасейску, а на т папольску? Бо мітрапаліт з архіерэямі ня выдалі бел. падручнікаў для навукі рэлігіі.

5) Чаму дагэтуль ня скліканы Сабор? Бо мітрапаліт і архірэі баяцца кантролі над сваёй дзейнасьцю некарыснаю для Царквы.

і 6) Ці беларускай Царкве гразіць спольшчаньне і то хутка? Бязумоўна так! Мітрапаліт і архірэі да гэтага Царкву вядуць праз сваю расейшчыну і агулам праз даводжаньне Царквы да занепаду.

Вось цяперашняе палажэньне Царквы ў Польшчы, створанае расейскай гіерархіяй.

Вось у чым крыецца трагедыя нашае беларускае Царквы. Аднак мы праваслаўныя беларусы ня можам дапусьціць да яе ўпадку. Мы павінны яе барацьбіць, жадаючы ад духоўных уладаў прадусім завядзеньня беларускіх казаньняў у Цэрквах і ня слухаючы маскоўскіх, а так-

Światkawańnie 16-tych ułhodkaŭ Abwieščańnia Niezaleźnaści Biełarusi.

Дзень 25 сакавіка беларускае грамадзянства з ходу ў ход światkuje z wialikaj uračystaściaj. U hety dzień usie biełaruskija narodnija siły zaŭsiody zlučaje adna supolnaja ideja biełaruskaha narodu — ideja Aktu 25 sakawika 1918 hodu.

Biełaruskaje niezaleźnae hramadziaństwo Zach. Biełarusi, abjadnanae pad bieł. čyrowona-biełym ściaham Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu, 16-tyja ūhodki Abwieščańnia Niezaleźnaści Biełarusi światkawała ў Wilni ў nastupnym paradku:

Nabaženstwy.

A hadzinie 10 ranicy ў kaścielie św. Mikałaja ks. Ad. Stankiewicz adprawia ūračystuju Imšu, padčas jakoj pryhoža piajaŭ biełaruskij kaścielny chor pad kiraŭnictwam hram. A. Stepowiča. Na ūračystaje nabaženstwa zyšłosia nia mała narodu, a tak-ža pradžaŭniki ad litoŭskaha hramadziaństwa i ad studenskaj arhanizacyi „Skorynija“ z štandaram. Pašla nabaženstwa ks. dr. Hlakoŭski krasamoŭna skazaŭ adpawiednae da ūračystaści kazańnie, jakoje swaim hlybokim źmieštam zachapiła sluchačoŭ.

A hadzinie 12 u sabory św. Duchy adbyŭsia ūračysty malebien, jaki adprawia archimandryt Filip Marozaŭ pry asyście jeromanačaŭ i dyjakana manastyra św. Duchy. Na nabaženstwa zyšłosia dawoli mnoha narodu, da katoraha archimandryt Filip padčas malebiena skazaŭ hlybokaha źmieštu, pryświačanju hetaj uračystaści, propawieź.

Pry hetym treba zaznačyć, što archiepiskap Chwiados sam asabista pradžaŭ slabrami Prawasłaŭnaj Komisii Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu zahadzia abaznačyć sabor św. Duchy miescam dla nabaženstwa ў dzień biełaruskaha narodnaha śwjata — 25 sakawika.

Nadzwyczajny Schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu.

Zala Biełaruskaha Instytutu Hapspadarki i Kultury, dzie adbywaŭsia nadzwyczajny schod Biełaruskaha Nac. K-tu, napoŭniena była narodom. Prybyli na hetu ūračystaść miž inšymi hašćmi pradžaŭnik Tymčasowaha Litoŭskaha K-tu wice-staršynia P. Karazija i pradžaŭniki ūkraińska studenstva ў Wilni.

Za prezydijalnym stalom zasiadae Prezydijum Biełaruskaha Nacyjanalnaha K-tu: staršynia J. Paźniak, wice-staršyni — W. Bahdanowič i F. Jaremič, slabra prezydijumu inž. A. Klimowič i sekretar — dr. T. Kunicki.

Staršynia K-tu, adkrywajučy schod, prywitaŭ hašćiej i ū karotkaj pramowie wykazaŭ značenie aktu 25.III u sučasnym peryjadzie biełaruskaha narodnaha adradžeńnia. U časie pramowy staršynia Paźniak zaprapanawaŭ ustaŭańniem z miesc ūšanawać pamiać

жа трэбуючы выдання беларускіх школьных падручнікаў рэлігіі не пазваляючы дзецям вучыцца ў школе рэлігіі ў чужых: маскоўскай, ці польскай мовах.
М. Грынюк.

usich zmaharoŭ, jakija zlažyli swajo žyćcio na aŭtar Bačkaŭščyny. Pašla ahulnaha ūšanawańnia pamiaći pamioršych, staršynia ў dalejšych słowach karotka wykazaŭ, jak ideja Aktu 25 sakawika 1918 hodu šyroka i hlyboka kultuwujecca ў biełaruskich narodnych masach, asabliwa siarod moładzi, što žjaŭlajecca najlepšaj zaručaj dla ūdziejnieńnia ideału abwieščańna 25.III.1918 h. Pašla hetaha nastupila dalejšaje wykanańnie paradku dnia.

Referat.

Referat na temu „Z biełaruskaha palityčnaha žyćcia ў Miensku 1917—18 hadoch“, wielmi bahaty źmieštam, krasamoŭna pračytaŭ ks. W. Hadleŭski. Referat heny majem stenahrafična zapisany i nadrukujem całkom. Drukawać jaho pačynajem u hetym numary.

Prywitańni.

Pašla zakančeńnia referatu pačalis prywitańni. Pieršym pramowiŭ pradžaŭnik Litoŭskaha K-tu ў Wilni hram. P. Karazija, jaki prywitańnie swajo palitoŭsku zakončyŭ pabiełaruskaj, wyrežajučy pryjaźń Litoŭcaŭ da biełaruskaha narodnaha adradžeńnia i pažadańni ūdziejnieńnia niezaleźnych ideałaŭ hetaha narodu. Dalej pramaŭlaŭ ad ūkraińska studenstva ў Wilni stud. Tkačuk, jaki wykazaŭ, što ūkraińskaje studenstva wielmi cikawicca biełaruskim narodnym adradžeńniem i padčorkawaŭ nieobchodnaść clesnaha ūkraińska-biełaruskaha supracuŭnictwa ў žyćci palityčnym. Pašla wusnych prywitańniaŭ inž. Klimowič pračytaŭ prywitańni pišmiennyja i nastupnym paradku: 1) ad Staršyni Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki W. Zacharki z Prahi, 2) ad Biełaruskaj Rady ў Prazie, 3) prywitalnaja telehramy ad UNDO i ūkraińska Parlamantarnaj Reprerentacyi, 4) ad ūkraińskich Socyjalistaŭ Radykałaŭ, 5) pišmiennyja prywitańni ad praf. ks. J. Tarasewiča ў Altamont—Amerycy, 6) ad ks. W. Šutowiča, 7) ad Hurtka Biel. Instytutu Hasp. i Kultury ў Budslawie, 8) Hurtka BIEŁIK ў Juškoch, 9) ad Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu ў Niamieččynie, 10) telehramu ad hram. Paźniaka i Leŭkowiča z Berezy Kartuskaj, 11) a tak-ža pišmiennae prywitańnie ad ojca Uład. Tałočki.

Kancert.

Pašla karotkaha pierarywu pačauśsia kancert biełaruskaj pieśni; biełaruskij chor pad kiraŭnictwam A. Stepowiča prapajaŭ narodny hymn „Nie pahasnuć zorki ū niebie“... i cely rad miłahučna-harmanijnych biełaruskich pieśniaŭ.

Kancertny addzieł u wialikaj miercy ūzbahaciła solistka hr-ka Zena Bantle (mezzo-sopran), jakaja pašla nieadnolkawych wystupeńniaŭ u wuzlejšych biełaruskich kołach, hetym razam dała siabie paznać šyrejšaj biełaruskaj publice. Nia hledziačy na wielmi nieadpawiednaja akustyčnyja warunki, hołas jaje i pry pierapoińnenaŭ zali wykazaŭ niezwyčajnuju paŭnatu i pryjemny tembr. Z wykanyh biełaruskich pieśniaŭ i z tej niaprymuša-

naj pozy, publika miała mahčymaść prakanacca, što maje pierad saboj pieršaradnuju mastackuju silu. Hr-ka Bantle wyjavila nia tolki wialikuju kulturu hołasu i muzykalnaść ahulnuju, ale tak-ža zrazumieŋnie biełaruskaha narodnaha ducha ŭ adšpiawanych pieśniach. Asabliwa ŭ pieśni „Jalinačka“ adčuwałaśia zrazumieŋnie z boku špiawački charakteru narodnaj pieśni, poŋ naj tuhi bieskaniečnaj u melody i poezii ŭ źmieście. Z wialikim zacikaŋleŋniem słuchała publika redka ŭ nas špiawanija i dobra wyknananija solistkaj pieśni: „Sasonka“ Procharawa da sloŋ Kupaly i „Žuham zialoniekim“ Hałkoŋskaha da sloŋ Jasakara. Akompaŋjawaŋ A. Stepowič. Ahulaŋ kažučy ad koncertu, jak i ad uslaho ţwiatkawaŋnia astatosia jaknajlepšaje ūraŋaŋnie. Kali „Kurjer Wil.“ dažučy sprawazdaču ab ţwiatkawaŋni ūstrymaŋsia ad acenki koncertnaha addziełu, možna heta tolki tumačyć tym, što sprawazdaču byŋ zacikaŋleny ū palityčnaj častcy ţwiatkawaŋnia.

Na zakančeŋnie razlaħlasia na zali biełaruskaja marseljeza „Ad wieku my spali“. Na hetym ahulny schod, jaki pačaŋsia a hadzinie 8, končyŋsia a hadzinie 10 wieč.

Światkawaŋnie ū sanacyi.

Biełaruska-polskaja sanacyja (biełorusini-polacy) ţwiatkawała 16-tyja ūhodki Abwieščanŋia Niezaležnaści Biełarusi addzielna, jak zaŋsiody, u nastupnym paradku:

A hadzinie 11 min. 15 pačałosia ū Platnickaj carkoŋcy nabaženstwa, prawiŋ sanacyjny ţwiaščenićnik Kulčycki. Na nabaženstwa zysłaśia ūsia biełaruskaja sanacyja i prywiali wučniaŋ wileŋskaj biełaruskaj fili dziaŋžaŋnaj himnazii im. J. Sławackaha. Padčas nabaženstwa ţwiašč. Kulčycki skazaŋ dla słuchačuŋ „propawieź“, u jakoj wykazaŋ bolš polskaha lakajstwa, jak biełaruskaha patryotyźmu. Biełaruskaja moładź, zahanaŋa na hena nabaženstwa aj, wyšaŋsy z carkwy šcyra aburałasia.

Wiečaram u himnazijalnaj sali adbyłasia akademija sanataroŋ. „Publiki“ bylo mnoha: prymusowa pryhnanija himnazisty, seminarysty Duch. Praw. Seminarji i polskija čynoŋniki. Słowam, „kazionnaja“ akademijska.

Hałoŋny hwozd akademijska — heta referat p. A. Łuckiewiča „Daroħi razwoju biełaruskaj idel“. Referat byŋ doŋhi i nudny; aŋtar pierakazawaŋ u im staroje na nowy ład, što — bačyćie — ideja abjawić Biełarus niezaležnaj wyšla z Wilni, dzie byccam ad 1915 h. ū niekatorych kruħoch krajoŋcaŋ lunoła dumka ab niezaležnaści ziamiel byŋšaħa Kniastwa Ličoŋskaha. Woš-ža heta niakrytyčnaje čwierdžaŋnie p. Łuckiewiča bylo najšlabiejšym miescam jaho referatu. Bo ž wiedama, što niezaležna ad nierealnaj i ūstarełaj dumki (kali takaja i byle) ab stwareŋni niezaležnaj dziaŋžawy z ziamiel b. Wial. Kn. Lit., samastojna

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Pasiedžaŋnie Centr. Uradu B. Instytutu H. i K. U niadzielu 25.III. h. h. adbyłosia arhanizacyjnaje pasiedžaŋnie B.I.H.I.K., na katorym byli padzieleny funkcji pamidzi siabrami. Staršynia — wybrany ahulnym schodom Rady B.I.H.I.K. — Ks. W. Hadleŋski, wice staršyni — W. Baħdanowič i dr. B. Hrabinski, skarbniķ — inž. A. Klimowič, sekretar A. Stepowič, siabry Uradu: mhr. M. Škialonak i mhr. St. Stankiewič. Da Centr. Uradu naležać usle arhanizacyjnija i administracyjnija sprawy Instytutu.

Nowy hurtok B.I.H.I.K. U wioŋcy Palikšy, Maładečanskaha paw. hetymi dniami zasnawaŋsia nowy hurtok Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury. Centralnija ūłady Instytutu prystupili da leħalizacyi hurtka prad dziaŋžaŋnymi ūładami.

Daniušawa, Wialejskaha paw. Pawodle sprawazdaču dziejnaść Daniušaŋskaha hurtka Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury pradstaŋlajecca za 1933 hod hetak:

Praca kulturna-prašwietnaja nie maħla naležna prawodzićca z pryčyn ad uradu i siabroŋ hurtka niezaležnych.

Pry dapamozie moładzi wioŋki Zabałocie ū hetaj ža wioŋcy bylo zladžana 23 krasawika 33 h. biełaruskaje pradstaŋleŋnie. adyhrany sceničny twor „Boty“, hladzielnikaŋ bylo žmať i ūsle byli wielmi zadawoleny. Adbylisia 2 pasiedžaŋni Uradu hurtka: 1.I.33 i 24.VII.33.; na pieršym pastanoŋlena załažyć pry hurtku Kasu Aščadnaści, wiaździeŋnie jakoj daručana K. Fiedarowiču; u wyniku hetaha zawiadžiena kasawaja knižka, hdzie zapisywajucca składki aščadnaści kožnaha siabry pasobku (wysokaść składki dawolnaja) i ahulny rachunek; sabranija hrošy addajucca na pierachawaŋnie ū Kasu Stefčyka ū w. Daniušawa, na knižku wydanuju dla „Kasy

razwiwałasia asabliwa ad wial. raslejskaj rewalucyi 1917 h sučasnaja ideja ab poŋnaj niezaležnaści Biełarusi

Światkawaŋnie na emihracyi.

Biełaruskaja emihracyja ū Praze českaj 16 ūhodki Abwieščanŋia Niezaležnaści Biełarusi ţwiatkawała ū nastupnym paradku: Biełaruskaja Rada i Abjednaŋnie Biełaruskich Studenskich Arhanizacyj ad 25 sakawika ladjila ūračystuju Akademiju z hetkaj prahramaj: 1) Ustupnaje słowa skazaŋ Namiešnik Staršyni Rady inž. W. Rusak; 2) Referat na temu „Imknieŋni biełaruskaj nacyi“ pračytaŋ Staršynia Rady W. Zachorka i 3) prywitaŋni haščiej (J).

Aščadnaści pry hurtku Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury ū Daniušawie“. Aščadžaŋnych siabroŋ bylo 7 i da 31 śnieжня bylo zložana razam 20 zł. 50 hr.

Na biahučy hod pradbačycca bolša aščadnaść. Z biełaruskaj presy atrymhawjem prez susiedni hurtok Instytutu ū Žodziškach „Biełaruskiju Krynicu“. Siabry Uradu K. Fiedarowič i Wincuk Gil na supolny rachunek atrymliwajuc nastupnija hazety: 1 ekz. „Samapomačy“, 1 ekz. „Šlaxu Moładzi“, 2 ekz. „Chryščijanskaj Dumki“ i inš., jakija ū mieru maħy-maści i pašyrajucca.

Biblijateki pry hurtku niama. Atrymanija ū 1931 h. ad Centralnaha Uradu 1 ekz. „Nowaj Ziamli“, 4 ekz. Dudki Biełaruskaj i Smyka Biełaruskaha i 2 ekz. „Palityčnija kirunki ū minuščynie i sučasnaści“, pa 1 ekz. astatosia ū Hurtku, a rešta pieradanyja dla čytaŋnia ū dalejšyja wioŋki. Ad Rašlanskaha hurtka Instytutu atrymany hetkija knižki: 1) Ziarniatki z rodnoj junackaj niwy, 2) Biełaruskaja mowa ū školach Biełarusi, 3) Z Apolohetyki Chryščijanskaj, 4) Światy Rym, 5) Pieśni žalby, 6) Alkohol i baračba z im, 7) Zło i lakaŋstwa na jaho.

Na nastupny hod wybrany Urad Hurtka ū składzie: Staršynia — Kaz. Fiedarowič, zastupnik Alfons Gil, sekretar Anton Łokcik, zastupnik Witalis Nahorski, skarbniķ Wincuk Gil.

Pastanoŋlena, z pryčyny niepadaŋaŋnia ab sabie wiestak, wykasaŋać z spisku siabroŋ Wiklara Miecka z wioŋki Rybakaŋ Ašmianskaha paw. Nr. 181 i siabroŋski bilet adasłać u Centralny Urad Instytutu; pryňać u siabry hurtka Miħalaja Hryba i Jazepa Gila, abodwa z zašč. Uhłani i wypisać z Centrali dla ich siabroŋskija bilety; pawiedamić Centralny Urad, što siabroŋski bilet Nr. 170 wydany na imja Antona Łokcika zhubleny i prasić prysłać nowy; žwiarnucca da red. „Biełaruskaj Krynicy“ z prašbaj prysłać u hurtok z niekalki ekz. „Biełaruskaj Krynicy“ dla pašyreŋnia i adnačasna žwiarnucca ū Centralny Urad Instytutu z prašbaj prysłać knižak dla zapačatkawaŋnia biblijateki; pažadana, kab heta byli apawieładzi i wieršy, napr. „Kanlok Harbunlok“, „Jak Hauula žbirałasia ū Arħientynu“, „Kaziukowaje žanimstwa“ i h. d.

Miedniki, Wil. Trockaha pawietu. Pawodle sprawazdaču Hurtok Biełaru-

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, а ідзе ўжо заложаныя — узмацніце ў іх працу!

Chrystos

Uskros!

Šumić Nioman...

Za chwalaju chwała idzie

Iu šumna pianistych chrybtoŋ čaradzie Tam, daloka, b'je bieraħ wysoki.

Šaščiać suchija asoki.

Wiecier šumić, šumić...

I z addalaŋ danosicca homan...

Wiecier b'jecca — a chwała biažyć

Ū biezdarožny prastor,

Dzie niama ni nudy,

Ni niawoli, niaščasčia i sloz...

Ach, tudy nam, tudy,

Dzie pad iskrami zor

Raščwitajuć wiasny latucieŋni

I dzie sonca zijaŋuć ierdzieŋni,

Dzie apošni jenk bolu zacich,

Dzie ū sarcoch ludzkich

Chrystos uskros!...

A. B — k a.

Z pryčyny Wialikodnych ţwiatk: ū nastupny numar „Biełaruskaj Krynicy“ wyjdzie z dataj 15-ħa krasawika s. l.

skaha Instytutu Haspad. i Kultury ū Miednikach pa maħy-maści prawodziŋ swaju pracu, choć nia šumna, ale pozytyŋna i zħodna z statutam i rehulamiam T-wa. Pašyraŋ jon biełaruskaje drukowanaje słowa knižkaj i hazetaj i šyryŋ narodnija biełaruskija pieśni.

U 1933 h., dnia 25 sakawika ū dzieŋ biełaruskaha narodnaha ţwiata byla naładžana akademijska, byla pračytana lekcyja-referat ab Akcie 25 sakawika 1918 h. i ab dziejnaści Kaŋstusia Kalinoŋskaha. Lekcyju čytaŋ hram. Al. Waškowič u wioŋcy Kurhanoch.

Na 1934 h. wybrany urad hurtka ū nastupnym składzie: staršynia — Wiktar Taŋkiŋ, sekretar — Wincenty Taŋkiŋ, skarbniķ — Jazep Butkiewič, zastupniki — Jazep Macutkiewič i Jan Jurewič. Biblijatekar — Wincuk Taŋkiŋ. Na nastupny hod urad hurtka pastanawiŋ bolš ażywić dziejnaść.

З беларускага палітычнага жыцця ў Менску ў 1917-18 г.

(Рэфэрат Кс. В. Гадлеўскага праčытаны на Надз Агульным Сходзе Беларускага Нацыйнальнага Камітэту ў Вільні ў 16-тыя ўгодкі Абвешчання Незалежнасці Беларусі дня 25 сакавіка 1934 году)

Святкуючы з году ў год дзень Абвешчання Незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, якой асновы былі азначаны ўжо на Усебеларускім Кангрэсе ў канцы 1917 году, а дня 25 сакавіка гэтыя асновы былі аформлены з боку юрыдычнага, святкуючы гэты дзень мы думкай пераносімся ў Менск, цэнтр тагачаснага бел. палітычнага жыцця, каб прыпомніць сабе некаторыя з тагачасных падзеяў. Сам акт 25 сакавіка 1918 году ўжо распрацаваны, апісаны і аб ім ведаючы ня толькі старэйшыя, якія помняць гэты дзень, але і маладзёж, якая знае гэты факт з гісторыі. Дзеля гэтага над самым актам Абвешчання Незалежнасці нашай Бацькаўшчыны я затрымліваюца ня буду, а перайду лепш да тых мамэнтаў менскага палітычнага жыцця, якія мала ведамы, якія аднак інтэрасуюць і старэйшае і маладзёшае грамадзянства. Аб гэтых фактах часта ўспамінаецца ў часопісах аб іх часта гаворыцца, відаць што людзі хацелі-б ведаць усё, што датычыць тагачасных вялікіх падзеяў,

хацелі-б ведаць ня толькі факты, але і прычыны тых фактаў, якія для сянняшняга п.калення часта астаюцца незразумелы. Гэтакіх фактаў, як-бы фрагмэнтаў (адламкаў) беларускага палітычнага жыцця ў Менску я выбраў чатыры:

1) Роля Радзімы і ягонага спробы залажыць беларускую абшарніцкую партыю;

2) Роля Абліскамзапу і разгон ім Усебеларускага Кангрэсу;

3) Паўстаньне і дзейнасьць Менскага Беларускага Прадстаўніцтва;

4) Прычыны пасылкі Радай тэлеграмы да Вільгельма II.

Гэтыя чатыры фрагмэты тагачаснага беларускага палітычнага жыцця адбываліся на маві вачах; апроч гэтага я карыстаўся гадавікамі газет, якія выходзілі ў тых часох, асабліва гадавікамі „Вольнай Беларусі“, „Беларускай Радзі“ і „Гоману“ з 1918 г.; карыстаўся так-жа зборнікамі дакумэнтаў, якія выходзілі ў Менску і за межамі і зборнік: „Беларусь“ з 1924 году; „Замежная Беларусь“, якая ў 1926 годзе вышла ў Празе Чэскай; кніга Турука: Очерк истории национального и революционного движения белоруссов, Москва 1921 г.; часопіс „Вольны Сьцяг“ Менск 1921 год (н-ры 1—4), у каторых, праф. Ігнатюк пісаў на гэтую самую тэму што і Турук).

1. Роля Р. Скірмунта ў тагачасным беларускім жыцці і ягонага спробы залажыць беларускую абшарніцкую партыю.

Роля Скірмунта ў бел. палітычным жыцці пачынаецца ад расейскай рэвалюцыі г. зн.

ад лютага месяца 1917 году. Да гэтага часу быў ён ведамы як краёвец, каторы хацеў стварыць супрацоўніцтва народаў, якія знаходзіліся даўней у граніцах В. Княства Лічоŋскага і яшчэ ў 1906-9 гадох многа працаваў над польска-беларускім збліжэньнем, Чалавек бяспрэчна з вялікай духовай культурай, шырокім сьветагледам і высокай асьветаі, Скірмунт належаў у тыя часы да групы тых рэдкіх абшарнікаў на Беларусі, для каторых беларускі селянін быў бліжэйшы за селяніна, а нават шляхціца з этнаграфічнай Польшчы і каторыя пачуваліся да нейкай і маральнай і фізычнай сувязі з народам беларускім. Ад 1917 году Скірмунт становіцца ў рады беларускіх дзеячоў і хоць буйны земляўласнік (да яго належыць вялікі двор Парэчча ў Пінскім павеце), стаецца вялікім дэмократам і нават (шчыра ці няшчыра) беларускім патрыётам. Пры ўсім гэтым ён добра ўладаў беларускай мовай (трохі з палескім акцэнтам: „шо, што“) і ягонага прамовы на бел. сабраных вьдзяляліся і зьместам і формай, яны былі заўсёды высока-патрыётычныя з беларускага пункту гледжанья і часам нават проста рэвалюцыйны, што выклікала ў прысутных бурю воплескай. І вось гэты чалавек скоро выбіваецца на чало беларускага руху.

Зараз пасля рэвалюцыі быў скліканы ў Менск зьезд беларускіх дзеячоў, каб выбраць беларускі палітычны цэнтр і каб нарысаваць плян працы на будучыню. Зьезд адбыўся дн. 25 26 сакавіка 1917 г. якраз на год прадабвешчанням Незалежнасці Беларусі. На гэты зьезд прыехалі бадай усе актыўныя беларуенія

Баха́цце зямлі ў Niezależnej Litwie.

„Ziemia w Niezależnej Litwie właściwie bałacka nia ma, ale ułożonych nia jest jana i biedna. Ziemia heta ma bałackie, ale mała, chto jaho zna, bo ahała mała jaśce daśledżana.

Wiedamym dahetul bałackiem litowskiej ziemi i najbolj karystany jest torf. Torfowiszy w Litwie zajmują płoszczy ziemi da 180 tysiąc hektarów. Najbol torfu w pawietach: Śaūli, Maryjampol i Mażejki. Głębina torfu 3—4 metry, a u niekatorych miejscach da 15—16.

Dobywanie torfu z kożnym hodam użystaje. Uwa uslej Niez. Litwie letnim časam wykopawaj torfu celyja tysiący tonna. Służa jon na apali na hnoj. Torf takim cynam zamianuje drewa, wuhal i roznyja darahija mineralnija hnał...

Druhimi dawoli značnym bałackiem litowskiej ziemi jest wapna, jakaja znachodzić u pańnochnaj częsty Mażejkauskaha paw. Wapna heta całkom nadajecca da wyrabu cementu, biez jakoha ciapier przy budowie pa miestach i siolach abyjszisia było-b niemałyma. Aprača hetaha wapnu użystajucc da wyrabu cukru, da kormu ptuśak, da przyhataulnia lakarstwa, da pabielki scien i h. d.

Geolodzy (daśledczy ziemi) ćwierdziać, što u Uschodniej Litwie jest smat piasku przyhodna da szklanych wyraba. Piasku takoha — każuc henija wuconija — chapila b abslużyc az niekalki szklanych fabryka i można było-b jaśce smat wywieści za hranicu.

U zachodniej częsty Birżanskaha paw. i Paswalenskaha jest smat kolernaha ćwiordaha gipsu, jaki można użystać zamiast marmuru. Z jaho można wyrablać roznyja ozdoby i przyłady. Dahetul biely gips był użystany pieraważna przy roznych budowy.

U pańnochnaj i uschodniej Litwie znachodzićca wielikija pakłady šeraha wuhła, jakija u mnohich miejscach zmieszany z piaskom.

U niekatorych miejscach jest niewielikija pakłady takoj bliny, z jakoj można wyrablać adpornija na ahoń cehły. Hetkija cehły ciapier wyrablać u niekalkich litowskich fabrykach i smat wywozić za hranicu.

U Niez. Litwie jest tak-ža materjał da wyrabu železa. Takim materijałam žyaułajacca železnaja ruda.

Ważnym tak-ža bałackiem treba lićy i kamień, jakoha u Litwie jest duży mnoha. Służa jon da budowy pradžusim pa miestach, a tak-ža jaho wywozić za hranicu i biaruc za heta dobryja hrośy...

Litowskaja ziemia ma jaśce i inšyja bałacki, ale jany dahetul niedaśledżany i niawykarystany. Budzie čas, kali u litowskich horach można budzie spatkać takija samyja kapalni, jak i u inšykh krajach.

Hetak piša „Musu Artojas“ Nr 2, 1934. Z hetaha usiaho bačym, što

Тарас Шэвчэнка — Прарок Украіны.

3 году ў год, у месяцы сакавіку, увесь украінскі народ ва ўсіх кутках Украіны складае ўсенародную пашану ў памяць свайго пясняра-прарока Тараса Шэвчэнка. Шэвчэнкаўскае сьвята стала ўсенародным абрадам, рэлігійным культам.

Тарас Грушэвскій—Шэвчэнка радзіўся 9 сакавіка 1814 г. у сяле Морынічах, Звенігородзкага пав. у Кіеўшчыне, як сын прыгонніка, падданага памешчыка Энгельгардта. Малы Тарас гадаваўся самотна, бяз догляду, у штодзенных бедах паншчыннага жыцця. Сора паўміралі яго бацькі і Тарас, яшчэ дзіцём, астаўся круглай сіратой.

Васьмігадова хлапчук Тарас пачаў вучыцца чытаць і пісаць у мясцовага дзяка, вялікага п'яніцы, які за найменшыя прамакі біў хлапчука. Адзін раз, калі дзяк быў п'яны, Тарас набіў яго і ўцёк.

Яшчэ хлапчуком Шэвчэнка выжыў вялікія духоўныя спосабы і маларскія здольнасьці. Хоча быць маларом, пачаў шукаць адпаведнага вучыцеля. Тады папаў у двор свайго пана, якому нязвычайна падабаўся. З панам езьдзіў усюды Шэвчэнка, як казачок-лёкай; быў у Вільні, Варшаве і ў Пецярбурзе. Можам сабе ўявіць долю Шэвчэнка, калі ён мусіў пераноціць добрыя і нядобрыя настроі пана.

У Пецярбурзе Шэвчэнка шчаслівым трафам пазнакоміўся з людзьмі мастацтва і навукі. Дзякуючы ім, дастаў волю 22 красавіка 1838 г. і пачаў другую частку свайго жыцця — ужо вольным, але і далей пад знакам ліхой долі.

Ад 1839 да 1847 г. гэта найпладнейшы перыяд у яго творчасці. У гэтым часе Шэвчэнка становіцца ведамым паэтам на Украіне, а за нязвычайна сьмелыя думкі ў сваёй творчасці звярочвае на сябе ўвагу расейскай-царскай улады. Падчас ліквідацыі ўлады тайнай арганізацыі „Общество Соединённых Словян“ у Кіеве, якая мела проціцарскі кірунак, між іншымі чаловымі людзьмі тагачаснага ўкраінскага жыцця, арыштавалі тады і Шэвчэнка. У працесе засудзілі яго ў войска на безтэрміновую службу. У войска забаранілі яму пісаць і рысавать. Праз дзесяць гадоў яго адтуль звольнілі. Яшчэ раз тады едзе на Украіну і, вярнуўшыся ў Пецярбург, памірае

можа знайсці ў сваім краі і wykarystać dla własnego dobra wolny i niezależny naród. Heta adzin z mnohich dokazać, čamu i bielełuski naród pawinien imknucca da swajej niezależności.

М. К.

10 сакавіка 1861 г. Пахаваны, па яго волі, у Каневе над Дняпром.

У творчасці Шэвчэнка ўзаемна пераплятаюцца чыстая любоў Бацькаўшчыны-Украіны і безгранічная туга асірацешага мучаніка за часам, калі Украіна была вольнай. Чым далей пазі ад роднага краю і чым мацнейшыя бывалі рэлігійныя пачуванні і самотныя разважанні над самым сабою, тым мацнейшыя царпенні над няшчаснай доляй Народу, які паміма вольных натугаў стагнаў усьцяж у кандалох сацыяльнай і палітычнай няволі пад Расей.

Першы зборнік поэзіі Шэвчэнка „Кобзар“ выйшаў у 1840 г., а за год паявілася поэма „Гайдамаки“. Ужо з самага пачатку сваёй поэтычнай творчасці скланяўся Шэвчэнка да романтизму, што відаць у яго балладах: „Топала“, „Прычына“, „Утоплена“, „Лілея“ і інш. Тады ўжо задумываўся ён над сваёй творчасцю ў „Думі маёй“ і ў „Пэрэбэнді“. Вельмі моцны водгук знайшла ў творчасці Шэвчэнка мінуўшчына Украіны, асабліва ў гістарычных поэмах: „До Основыенька“, „Іван Підкова“, „Гамалія“, „Тарасові ніч“ і ў інш. Пытанні грамадзка-палітычнага характару апісвае ў поэмах „Сон“, „Кавказ“ і інш.

Шэвчэнка для ўкраінцаў ёсць меркай творчай магчымасці народу, горадасцяй і славай. Ён у сваёй творчасці апяў у радасці і болі народу, ён прадвачымагнібіцель прадставіў усё, у чым яны былі вінаваты. Праўда і Воля для яго былі найвышэйшым ідэалам. Уважаў, каб паніжана Праўда была падвышана, каб Воля з вышын яго лятучыняў зыйшла на нізы ўкраінскага сапраўднысці. Шэвчэнка, гэта вялікі дух украінскіх мінуўшых, сучасных і будучых пакаленняў.

Ул. Дэцк.

„Самапомач“.

Хто лшчэ яе ня знае —

пазнайце!

„Самапомач“ гэта кліч людзей пераканаўшыхся, што нішто так трывалка ня лучыць людзей і не памагае ў бядзе, як іхняя ўнутраная еднасць дзеля ўзаемага дапамогі, дзеля самапомачы. Каб прапанаваць і пашыраць гэту думку сярод беларускага грамадзянства ў Зах. Беларусі была заложена яшчэ ў 1932 г. ў Вільні сумысная часопіс пад тым-жа назвам — „Самапомач“. Часопіс гэта рэгулярна выходзіць да сёгоння як 8-мібачынны мясячнік фармату 25×17 сантымэтраў і змяш-

чае матэрыял як коопэратыўны, так і земляробска-гаспадарчы. Да прыкладу апошні нумар „Самапомачы“ за м-ц сакавік 1934 году змяшчае, між іншым, вельмі цікавую стацыю ідэалёгічнага характару „Коопэрацыя ці рэвалюцыя?“ — К. Жіда, а ў земляробскай, ці лепш — гародніцка-пчалаўскай частцы тэй-жа часопісі знаходзім вельмі цікавае апісанне спосабаў гаспадаркі ў Чэхаславацыі; пасля стацыі на такія актуальныя тэмы, як „У пару вываду куранят“, „Падкармливайце галодныя пчоły“, „Як выратаваць пчоły нядаўна апаўшыя з голаду“, „Барацьба з шкоднікамі ў садзе“, „Нож і пілка ў руках садоўніка“, „Усё гэта вельмі-ж карыснае і на часе...“

Апрача таго з рэдакцыйнага паведамлення даведваемся, што рэдакцыя паставіла дагэтульшнія рамкі часопісі безадкладна пашырыць: ужо ад 1-га красавіка с. г. часопіс будзе выходзіць у разьмеры 12-цх бачынаў (дагэтуль было 8), а праз паўгоду дагнаць разьмер часопісі да 16 бачын, г. зн. удвая большы чым дагэтуль.

Найцікавей, што пры ўсім гэтым рэдакцыя тымчасам ня толькі не павялічвае дагэтульшнія цаны падпіскі (3 перасылкай 3 залатоўкі ў год), але нават яе абніжае для тых, хто на адзін адрэс вылісвае ня менш 10-х экзэмпляроў.

У гэтым апошнім выпадку, гэта знача, калі нейдзе знайдуцца найменш 10 чалавек ахвотных атрымоўваць на адзін супольны адрэс і чытаць „Самапомач“, дык кожны з іх павінен заплаціць не па 3 зл. за экзэмпляр у год, а толькі па 1 зл. 20 гр.

Інакш кажучы, пры гэтай супольнай падпісцы кожны асобны нумар „Самапомачы“ — у прыгожай вокладцы каштуе толькі 10 грошаў. Гэта ёсць такая дробная сума, на якую сапраўды можа пазволіць сабе і найбяднейшы наш гаспадар, каторы разумее, што без фаховай асьветы ня можна падняць агульнага дабрабыту.

Адным словам пачынаньне „Самапомачы“ ў кірунку сарганізаваўня агульна-даступнай беларускай гаспадарчай часопісі заслугоўвае ня толькі радаснага „прыняцця да ведама“, але і дзейнага падтрыманьня. „Самапомач“ можа і хоча быць таннай, але ня можа быць дармавай.

Дзеля гэтага трэба зараз-жа пастарацца, каб у кожную сьведмейшую беларускую вёску ішоў найменш адзін камплет (10 экзэмпляроў) „Самапомачы“. Каштуе гэта толькі 12 зл. Грошы на „Самапомач“ з кожнай пошты найлепш пасылаць не „пераказам“, а бланкетам чэкавага каната П.К.О. на № 180.485. — інж. Клімовіч, — Вільня.

Дык чытайце і выпісвайце „Самапомач“. Чытач.

сілы ня толькі з Беларусі, але з абшару ўсяе даўнейшае Расеі, з Петраграду, Масквы, Кіева і іншых гарадоў. На зьездзе былі рэпрэзэнтаваны ўсе тагачасныя палітычныя кірункі, пачынаючы ад беларускіх народнікаў, а канчаючы на соцыялістах. На гэтым зьездзе доўгі час дыскусавалася пытаньне, каго выбраць на старшыню такое важнае інстытуцыі, як першага Беларускага Нацыянальнага Камітэту, і пасля доўгіх спрэчак бадай усе дзеячы затрымаліся на асобе Р. Скірмунта, б. дэлегата ад Меншчыны ў 1-ую Дзяржаўную Думу і ён быў выбраны на старшыню Б. Нац. Камітэту ў Менску.

Чаму не каго іншага выбралі, а Скірмунта? Трэба ведаць, што на пачатку расейскай рэвалюцыі ніхто не спадзяваўся, што яна будзе паглыбляцца штораз далей, аж да камунізму. Людзі думалі, што ўрад князя Львова, а потым Керанскага, будучы трывалкімі, што расейскі лібэралізм і дэмакратызм, які дайшоў да ўлады, будзе дэцываваць аб будучым дзяржаўным строю Расеі, што кадэты, а потым і эсэры, якія сталі на чале ўлады, не аддадуць гэтай улады нікому. А ў гэтых людзей, асабліва ў кадэтай, асоба Скірмунта, як ведама палітычнага дзеяча і сябры 1-ай Дзяржаўнай Думы, мела сваё значэньне. Вось дзеля гэтай прычыны Скірмунт ня толькі быў выбраны на старшыню Б. Нац. Камітэту, але і пастаўлены на чале дэлегацыі, якая была выбрана ў ліку 7-мі чалавек на гэтым-жа зьездзе беларускіх дзеячоў, каб перадаць расейскаму ўраду рэзалюцыі і дамаганьні зьезду ў справе школьніцтва, самаўраду і аўтаноміі Беларусі.

Скірмунт у той час быў пакліканы яшчэ як фаховец („спэц“) ад палітычных і вонкавых спраў (нешта падобнае як Чычэрын у бальшавікоў).*) І трэба сьцьвердзіць, што як Чычэрын для бальшавікоў, так Скірмунт для беларусаў у свой час прынасьлі шмат карысьці і адыйшлі (або былі адсунуты) тагды, калі іх услуги сталіся непатрэбнымі. Пры ўсім гэтым магчыма, што Скірмунт хацеў на беларускай справе зрабіць палітычную кар'еру, бо палітыцы ён быў адданы цэлам і душою, не шкадаваў для яе ні фізычных ні маральных трудаў.

Скірмунт, будучы на становішчы старшыні Б. Нац. Камітэту (ад 26.III. да 9.VII.1917 году), стараўся прыцягнуць да беларускай працы такжа сваіх аднадумцаў з буйных земляўласнікаў і стварыць бел. абшарніцкую партыю. Магчыма, што ён, як добры палітык, першы рэальна адчуў правільны шлях, па якому павінна было ісьці бел. абшарніцтва г. зн. па беларускаму народнаму шляху і на гэты шлях хацеў яго ськіраваць, або лепш кажучы, вярнуць. На адзін з чародных сясіяў Б. Нац. Камітэту (13—15.V. 17 г.) былі прысутны, апроч Скірмунта, Ад. Вайніловіч, ведамы менскі дзеяч, княгіня М. Радзівіл, ведамая філянтропка і мэцэнатка беларускага і літоўскага руху і князь Друцка-Любэцкі. Апроч гэтага ў Б. Нац. Камітэце заходзіў і князь Станіслаў Радзівіл са Століна, прыцель

*) Чычэрын, як ведама, ня глядзячы на тое, што паходзіў з расейскае арыстакрацыі, быў пакліканы бальшавікамі ў першых гадох іхняй улады на высокае становішча камісара загранічных спраў і спаўняў гэты абавязак пакуль яго не замяніў Л. Ітвінаў.

і аднадумец Скірмунта, які на зьезд беларускіх дзеячоў дня 25—26.III.17 прыслаў нават прывітальную тэлеграму са Століна і вельмі інтэрэсаваўся беларускай працай наагул.

На тэй сясіі дня 13—15.V.17 г. паходзіла да такіх мамэнтаў, што, здавалася, буйныя земляўласнікі на Беларусі пачынаюць пазнаваць самі сябе і варочацца да таго народу, з каторага яны вышлі. Такі напр. князь Друцка-Любэцкі (здаецца з-пад Лунінца) у сваёй прамове заявіў, што ён добра ведае, што паходзіць з старадаўняга роду беларускіх князёў і што ён невінаваты, што над яго калыскай паялі не беларускія, а польскія песні (іншымі славамі, што яго ўзгадваў на паляка). Але ўчаснікі сясіі мала праняліся гэтымі славамі князя, бо надыходзіў такі час, што ад князёў і буйных земляўласнікаў трэба было быць як найдалей — і прыхільнікі Скірмунта, адчуўшы гэты настрой да іх сяброў сясіі Б. Нац. Камітэту, вышлі, каб болей ужо не вярнуцца. Спужала іх радыкальнасць беларускага руху. Асталіся толькі Скірмунт і княгіня Радзівіл. Гэтая апошняя хоць і далей памагала беларусам матэрыяльна, то ў палітычным жыцці беларускім не адыгрывала ніякай ролі. Яна асталася мэцэнаткай беларускага руху да канца. Такім парадкам Скірмунту стварыць беларускую абшарніцкую партыю не ўдалося.*

(д. б.)

*) Цяпер Р. Скірмунт працуе ў польскай санацыі, якая яго дэлегавала ў сэнат і ў беларускай працы ня прыймае ніякага ўдзяча.

Sialanski sabataż u Sawieckaj Biełarusi.

Polskaje Telegraficzne Ahienstwa padaje: u Sawieckaj Biełarusi usnoū pačaŭsia sialanski sabataż, jaki pradstaŭlajecca wielmi hroza: sialanie pa- hałoŭna wyrezwajuć usio bydła.

U adnym tolki Kaściukoŭskim rajonie zarezana 15.000 sztuk bydła. Hetkija wiestki nadychodziać i z in- ŝych rajonaŭ, miż inšymi z Mienska- ha i Woršańskaha.

Mienskaja kamunistyčnaja hazeta

Čystki ũ S.S.R.R.

Z sprawadzačy Centr. Kontrolna- ha Kamitetu (CKK) Kompartyi, jaki prawodziŭ apoŭniuju „čystki“ ũ SSRR i akančaŭna žlikwidawaŭsia na 17 kan- hresie Kompartyi, dawledwajemsia.

Na pieršy ahoń pašli „zahrožany- ja woraham“ Ukraina i Biełaruś, a tak-ža asnaŭnija pramysłowyja wokru- hi: Maskwa, Leninhrad, Urał. Najbołš wykinutych z partyi „čystkaj“ mala-

„Orka“, apiswajučy hety sialanski sa- bataż čwierdzić, što heta rabota kontr- rewalyucyjnaŭ kulacka - nacyjanali- styčnaŭa biełaruskaha sialanstwa.

Skanfiskawana

dych siabroŭ, pieraważna sialan. Čyst- ka prachodziła nia ŭsiudy hładka; pa siolach jaje sabatawali, asabliwa na Ukrainie i Biełarusi. Matwy „čystki“ bylli roznyja: na Ukrainie, Biełarusi i Kaŭkazie — nacyjanalizm, u Donba- sie — biurokratyzm, u chlebarobskich wokruhach — sabataż.

Pašla „čystki“ Kompartyja pa- mienšala na 200 tysiać siabroŭ.

Prociŭpolskaja palityka Čechasławačcy ny i polska-čechasławackija retorsyi.

Polskaja presa padaje: Chwela protiŭpolskich wystupieŭniaŭ na Cie- ŝynskim Šlonsku ŭsiciaŭ pašyrajacca; sudowyja ŭłady aryštoŭwajuć tamaš- nych palakoŭ, a skarbowaŭa komisija prawodzić rewizii ŭ palakoŭ, šukajučy nieformalnych hrašowych tranzakcyjaŭ z Polščaj.

Adnačasna pačali zwalniać ad pracy ŭ čechasławackich fabrykach polskich robotnikaŭ — hramadzian Polščy.

Pašla hetaha, polskija administra- cyjnija ŭłady adnieli prawa prabywaŭ- nia ŭ Polščy 21 hram. Čechasława- kŭ, jakich ciapier z Polščy wysilajuć.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Biezbrotnaja intelihiencyja. Sta- tystyka padaje: u Polščy jość aź 120 tysiać biezbrotnej intelihiencyi, jaka- ja nia maŭe wyrazna označanaŭa fachu.

Upadak ram aśta. Polskaja pre- sa piša: Ramiasło ŭ Polščy wa ŭsich halinach u poŭnym zaniapadzie. Wa ŭsich warštatach mjarćwiečaś i ru- na, nie chapaŭe pracy i srodkaŭ. Ra- mieśnikŭja arhanizacyi pierapoŭnieni bieznadziejnaściaŭ i nia mohuć zna- ŭsći šlachou, kab wyjści z ciapieraś- niša marazmu.

Wielmi cikawyja pastanowy Hałoŭ- naj Rady Ramiasła, jakaja praz dwa dni niadaŭna zasiaďala ŭ Waršawie. Jana pastanawiła prywitać dahawory ab nienapadaŭni, z warunkam, što ŭtrymaŭnie wajskowaj siły jość naj- lepšaj zablaśpiekaj miru. Dalej Rada prywitała nowuju konstytucyju i pa- stanawiła wydać adozwu, kab ramieś- nikuku moładź wučyli abchodzicca i z aružžam.

Kali henyja pastanowy i buduć wykanany, dyk dla ramiasła ad het- ha chiba ŭ ani trocha nie palahčeje.

Nowyja 100 złotyja. Bank Pol- ski wydrukawaŭ na 3 miliony złotaŭ nowyja banknoty pa 100 zł. Henyja banknoty krychu na cianiejšaj papieri ad ciapieraśnych 100 zł., padobnyja da 20 zł.

Hrozny pażar u Łodzi. 26 sa- kawika wybuchnuŭ pażar u pradžilnej fabrycy A. Winaŭ ŭ Łodzi, dzie pry hetym akezałasja zranienych (udarami i apalilisja) 12 robotnikaŭ i 3 robot- nikaŭ zhareła.

Z ZAHRANICY.

U Aŭstryi žmianili konstytucyju, jakaja maŭe i na dalej papieredni de- mokratyčny charakter, a na čale dżiar- žawy stawić prezidenta, a tak-ža ŭsta- naŭlaje sojmy: dżiaržaŭna-sajuzny i krajowyja.

Niezaležnaść Filipinaŭ. Z Wa- ŝynhtonu (Ameryka) padajuć: palata reprezentantaŭ uchwaliła zakon ab niezaležnaści Filipiŭskich wastrawoŭ, dzie da 1 kastryčnika s. h. maŭe być zawiedzienny respublikanski l.d.

Zładzlejskaja Ameryka. Hiene- ralny prakuror Ameryki Kuminh zaja-

Pišmy z wioski.

Serwitutnaja sprawa.

Mur. Ašmianka, Ašmianskaha paw. U nas za časoŭ rasiejskich u dwornym lesie byŭ serwitut; mieli my tam pašbišča. Ciapier, za polskim uradam, ulaśnik dwara p. Zahorski wysiek na serwitucie ŭwieś les i pa- sieku raździłiŭ z sialanami; sialanam dastalasja tracina hetych pasiekaŭ. Swaju pasieku p. Zahorski pradaŭ našym sialanam. Pakupšcyki zapłacili panu što naležałasja i spadztawalisja, što ŭsio ŭparadku.

Tymčasam pačalisia nowyja cia- žary, dy takija cieżkija, što i wydzier- žać trudna, musić prydziecca wyraka- ca ziamli. Šluć nakazy za nakazami, što i razabracca trudna, nie haworačy ŭžo ab zapłacie na hetym nakazy. Musić hetym pasieki pad bankam ci što inšaje tam jość, bo i skul-ža stol- ki aplety biarecca.

Dyk kali ŭ my dačakajem spra- wiadliwaj ziamielnaj reformy, kab zmahli ŭparadkawać swaje ziemlarob- skija warštaty pracy?

Kulikoŭski

Zapamoha hałodnym.

Jody, Brasłaŭskaha paw. Apoš- nimi časami ŭsie hazety trubiać try- wuhu ab hoładzie ŭ našym Kraju. I sapraŭdy hety hoład strašny. Woś ŭ našuju hminu prysłali zapamohu ha- łodnym. Atrymali nia ŭsie, bo dzie- ŭ tam usim choć; destali bahaciejšyja ziamloj, a biadniejšyja jaśče čakajuć. Ludzi ab henaj dapamozie haworać rozna. Kažuć, što treba budzie za ja- je nadta šmat adrablać. Sialanie našy pracy nie bajacca, ale bajacca, što kali chto astaniecca żyŭ, nia budzie mieć času i swajej raboty zrabić, ad- rablajučy za dapamohu.

Nie zwažaŭcy na hetym strachi dapamohi ludnaść šukaje, bo jana biezadkladna patrebnaŭa.

J. P.

Warapajeŭskaja hmina, Pastaŭskaha pawietu U našaj wakoli- cy ŭ sučasny mament z pryčyny ho- ładu i niedajadaŭnia wielmi šparka stali pašyrajacca zaraznyja chwaroby, asabliwa tyfus. Užo časta zdarajucca wypadki śmierci. Najbołš chwareje školnaja moładź. Hałodnym hmina daje pomać u natury, pa 6 kiloŭ żyt- niaŭ muki na dušu na miesiac, dla dzieciej mienš. Hetaja norma susim nie wystarčaŭnaŭa, bo wyżywić jana čaławieka nia moža a druhič pradu- ktaŭ, bulby i warywa, u nas ničto nia maŭe, dyk woś i musić żywicca hetym „pajkom“. Biadujuć ludzi ab tym, što budzie wlasnoj, kali treba budzie nia tolki jeści, ale i siejać, a niekatoryja ŭ hetym strachu ŭžo na toj świet uciakajuć. Užo chodzjać u nas čutki, što ŭ našym pawiecle slo- leta pamre dźwie tysiačy ludziej, he- ta byccam niejki waražbit pradskažu.

Ab pomačy nasielnictwu produk- tam treba skazać, što jana wielmi doraha kaŭtuje. Za pud muki treba budzie pracawać z kaniom dzieŭ. a piešamu try dni. Hetaja muka bywaŭe daražej jak u handlara-spekulanta. Nia hledziačy na heta „achwoŭnikaŭ“ jość i na hetkija warunki, što nawat ahraničwajuć ličbu tych „achwoŭnikaŭ“, jakija zmušany karystacca z hetaj pomačy.

Adnym słowam, pomać, jakuju daje haładajučym ulada, žjaŭlajecca kaplaj u mory.

Lawon Baryłka.

U čužoŭ arhanizacyi.

Kawałi, Łyntupskaj hm. Da nas prychodzić „B. Krynica“ i čytaju- čy jaje znachodziŭ wiestki i ab żyć- ci biełaruskaj moładzi wa ŭsich kut- kach Zach. Biełarusi. Ab našaj sta- roncy ničto jeśče nie napisau. U nas praświačajuć narod polski ksiondz i polski wučyciel, z dapamohaj polska- ha pana. Dla moładzi jany zakladajuć polskija arhanizacyi i tam našuju mo- ładź pierarablaŭe na palakoŭ.

I tak, u našaj wioscy, kalis čy- sta litoŭskaj, a ciapier biełaruskaj,

jość aź try polskija arhanizacyi, a bie- łaruskaj abo litoŭskaj aniwodnaj. U hetych arhanizacyjach našaja moładź wučycca ŭsioho i ničoha swajho. Ad- na z hetych arhanizacyjaŭ — „Koło Młodzieży Wiejskiej“ zładziła ŭ nas 21.1. s. h. polskaje pradstaŭleŭnie z z bufetom, dzie była harełka, kažuć — samahonka. Pašla hetaha pradstaŭ- leŭnia kiraŭniki jaho tak padhulali, što i bicca pačali. Pa hetaj „hulni“ pamior starejšy čaławiek, jakomu do- bra dastalosja ad razwiasielanych ha- relkaj. Pryčynu śmierci prypiswajuć pabojam. Dzikŭ heny pastupak świed- čyć ab dzikaści tych, što jaho daka- nali. Słowam, naš narod, asabliwa moładź, dzičeje.

Darahaja moładź, waźmisia za swaju hazetu i knižku, jakija Ciabie abaroniać ad dzikunstwa i pakažuć światlejšy życiowy ślach.

Wiaskowiec.

„Асва“.

Пад гэтым назовам 25 сакаві- ка с. г. выйшаў друкам пабелару- ску ў Вільні, маскоўска-савецкі пашквіль. Зьмест пашквілю спэцы- яльна супроць Абвешчаньня Неза- лежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі і агулам супроць ідэалу незалежнасьці Беларусі, выяўлена- га Актам 25 сакавіка 1918 году.

Пашквіль гэны сабою нас ня дзівіць, ён бязглузды і бяздарны, але дзівіць нас, што падпісаў яго, як рэдактар-выдавец П. Радзюк, здаецца студэнт і сябра Беларуска- га Студэнскага Саюзу ў Вільні. Дзівіць нас так жа, што гэны пашк- віль сіліўся кольпартаваць сябра ўраду Бел. Студ. Саюзу студ. Тыш- кевіч 25.ІІІ. с. г. у памешканьні Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры (Завальная 1 1 у Вільні) падчас Акадэміі наладжанай Бел. Нац. К-там і прысьвечанай 16-ым угод- кам Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі. Само грамадзянства пры- сутнае на Акадэміі аднак рашуча „папрасіла“ Тышкевіча спыніць ягоную службу.

Цікава, што гэтых „гаспод“ ці „таварышаў“ лучыць з Беларускаім Студэнскім Саюзам і што ім за гэ- та скажа апошні?

П—К.

Paštowaja skrynka.

M. Biazdolny. Waš wierš pierada- li ŭ „Ślach Moładzi“.

Kulikoŭski. Atrymali, dzakujem, skarystajem u nastupnych numarach.

Jefimik. Za hetuju premiju, što Wy prosicie, treba prysłać 10 zł. 50 hr.

Paddubič. Ciapier prośby spoŭnić nia možam; pačakaŭšy moža i demo radu. J. Jaławiec. Dziakujem, ale žmia- ścić nie zmahli; budziem Wam udziačny za knižki.

Wa ŭčok. Dziakujem, skarystajem u nastupnym numary.

Wałożyniec. Atrymali, dziakujem za zaŭwahi, krychu skaraciŭšy nadrukujem. Pišycie čaściej.

Matelonku J. Knižki-premija wy- ślany na imia Hreckaha dn. 10.ІІІ.

Usiakija biełaruskija knižki i ča- sopsi najtaniej dastawić moža

Biełaruskaja Kniharnia

„PAHONIA“

Wilnia wul. Zawalnaja 1-1.

Zakazy z prawincy wysilajucca tolki za hatoŭku; za dapłataj wykonwajucca zakazy tolki pa atrymaŭni zadatku ŭ raźmiery nia mienš adnej traciny wartaś- ci zakazu.
